

[...] Αλλά τον θυμούμαι καλά κι αργότερα, όταν –νέος πια εγώ και όχι παιδί– τον αντίκρισα σαν εχθρό του δημοτικισμού, σαν “οπισθοδρομικό” και “αντιδραστικό καθαρευουσιάνο”. Τί σημασία όμως είχαν οι γλωσσικές του ιδέες, μπροστά στον όγκο της προσωπικότητάς του; Ήταν άνθρωπος άλλης εποχής και υποστήριζε το εκφραστικό μέσο, που ο ίδιος είχε τονώσει και πλουτίσει. Και από την εποχή έφερνε απάνω του την αληθινή αρχοντιά, την αριστοκρατικότητα των ανθρώπων που ξέρουν γιατί είναι ελεύθεροι και που θέλουν τέτοιοι να μείνουν, υποφέροντας στην ανάγκη τα πάντα για τις πεποιθήσεις τους. Ο Άγγελος Βλάχος ήταν ένα από τα ζωντανά για μένα παραδείγματα των ελευθέρων ατόμων, που δημιουργούν την κοινωνία· είχε ξεπεράσει εντελώς την πρώτη φάση του αγώνα για τον ατομισμό, είχε αποβάλει την αγριότητα του μαχητού και είχε τη συναίσθηση της αξίας μιας κοινωνίας θεμελιωμένης απάνω στον αυτοσεβασμό των ατόμων. Ο Άγγελος Βλάχος εκπροσωπούσε την έννοια του “πολιτισμού” σ’ όλη της την πληρότητα. Ότι έδωσε η Αγγλία με τη βικτωριανή εποχή, άρχιζε τότε να το δίνει κι η μικρή ασήμαντη Ελλάδα, χάρη σε τέτοιες εξαιρετικές προσωπικότητες, που δυστυχώς ήταν πολύ λίγες. Σήμερα ο πνευματικός άνθρωπος αποτραβιέται όσο μπορεί περισσότερο στον εαυτό του, διπλοκουμπώνεται και γίνεται ερημίτης, μισάνθρωπος. Τότε συνέβαινε το αντίθετο ακριβώς: ο πνευματικός άνθρωπος ήταν ευσυνειδητά κοινωνικός, γιατί η συναναστροφή είχε πνευματικότητα και χάρη, όπως συμβαίνει πάντα όπου υπάρχει αυτοσεβασμός και κατά συνέπειαν σεβασμός απόλυτος προς τον πλησίον.

Εφημ. *Η Πρωία*, 1/9/1933 = *Νέα Εστία*, 1949, σ. 208-209

Τα «Ελεύθερα Γράμματα»

Το πρώτο διπλό τεύχος των *Ελευθέρων Γραμμάτων* (περ. Γ', Ιανουάριος-Φεβρουάριος), με διευθυντή τον Ν. Βρεττάκο –ο Φωτιάδης έχει σταλεί εξορία–, ανοίγει με την εκτενή μελέτη «Η “μοίρα του ατόμου” κ' οι μοιραίοι απολογητές της» του Γιάννη Κωνσταντίνου, στην πραγματικότητα του Γιάννη Ιμβριώτη,⁹² ο οποίος μιλάει αρνητικά για τον περσοναλισμό (σ. 3-22) και το περιοδικό σε σχόλιό του («Περσοναλισμός», σ. 54) δηλώνει ότι θα δημοσιεύσει και κάθε άλλη άποψη επί του θέματος. Σε πλαίσιο με τίτλο «Δυο λόγια για την ποίηση» δημοσιεύεται μέρος από τη διάλεξη του Άγγ. Σικελιανού για τον Ρενέ Μαρδοχαίο Γκουασταλά στο Γαλλικό Ινστιτούτο (σ. 33). Στην ύλη του τεύχους περιλαμβάνονται τα διηγήματα: «Το ρημαγμένο χωριό» του Σ. Πατατζή (σ. 26-32) και «Το δέντρο»

92. Ο Ιμβριώτης, όπως και η γυναίκα του Ρόζα, θα εξοριστούν τελικά.

